

Internationella prisjämförelser, köpkraftspariteter– ett exempel på tillämpning.

22:a Nordiska statistikermötet i Kalmar 1-4. augusti 2001

Gudrun R. Jonsdottir
Statistics Iceland
tel. +354 560 9831
 gudrun.jonsdottir@statice.is

Inom den internationella statistiken finns ett ganska stort område, med välutvecklad metodik, som för de flesta är okänt eller svårbegripligt. Detta är internationella prisjämförelser för beräkning av sk köpkraftspariteter, oftast benämnt PPP-programmet (en. Purchasing Power Parities). Programmet startades i början av 70-talet för att uppfylla ett behov som funnits internationellt, nämligen att göra reala pris- och kvantitetsjämförelser av BNP-data mellan länder. Valutakursen är olämplig för detta ändamål eftersom priset på valutor till stor del bestäms av andra faktorer än den inhemska prisnivån.

Definition och användningsområde.

Köpkraftspariteter (PPP) skulle förenklat kunna definieras som en köpkraftskorrigerad internationell valuta. De är omräkningstal för olika valutor som gör det möjligt att jämföra belopp i olika länder i enheter med samma köpkraft. (Med köpkraft i det här sammanhanget menas inte lönens köpkraft utan valutans köpkraft, d.v.s. hur mycket en varukorg för 100 svenska kronor i Sverige kostar (i svenska kronor) i Reykjavik eller Oslo.) Paritetstalen är med andra ord omräkningstal som eliminerar skillnaderna mellan prisnivån i länderna.

Användning av valutakursen för BNP-jämförelser förutsätter att den återspeglar relativpriserna av inhemskt producerade varor och tjänster i de olika länderna. Hur som helst är många varor och tjänster (t.ex byggnader och offentliga tjänster) inte föremål för utrikeshandel, dessutom påverkar realränta och kapitalströmmar valutakursen direkt så att den inte återspeglar valutans köpkraft på den inhemska marknaden.

För att kunna jämföra BNP-kvantiteter mellan länder behöver tre villkor vara uppfyllda.

1. Definitionen och metoderna som används vid beräkningen av BNP måste vara harmoniserade.
2. Valutan i vilken BNP är uttryckt måste vara den samma för alla länderna.
3. Prisenivån med vilken BNPn är deflaterad måste vara lika för alla länderna.

BNP-värden för både EES-ländergruppen samt OECD-länderna m.fl. uppfyller i stort sätt det första villkoret genom harmoniserade internationella klassificeringssystem, SNA (A System of National Accounts, utvecklat inom FN) och ESA (European System of Integrated Economic Accounts, utvecklat inom Eurostat). De uppfyller däremot inte de två sista villkoren då de uttrycks i inhemsk valuta och i inhemska priser. Syftet med beräkning av köpkraftspariteter är att se till att dessa två villkor uppfylls.

Köpkraftspariteter används huvudsakligen till följande:

- Jämförelser av BNP-kvantiteter

- Jämförelser av prisnivåer.
- Beräkning var korrigeringsfaktorer för EU-funktionärers löner.
- Reglering av stöd från de EUs struktur- och regionalfonder som baseras på BNP-värden omräknade med PPP.
- PPP-data används inom IMF och FN bl.a. i fattigdomsstudier.

Inom EU har efterfrågan på PPP-data ökat inom flera av General direktoraten, t.ex för interna marknaden och hälso-och konsumentfrågor. I samband med inledandet av den gemensamma valutan har önskemål om mer detaljerade prisjämförelser uttryckts. Problemet är dock att de flesta önskar mer aktuella data än vad Eurostat och PPP-programmet har kunnat leverera.

Eftersom PPP-data visar den relativa prisnivån och de relativa kvantiteterna av BNP mellan länder så är de olämpliga till tidsserieanalyser, de är som fotografier på en viss tidspunkt (ett års data). Från en tidpunkt till annan kan man naturligtvis se hur rangordningen av länderna har förändrats och på så sätt implicit se hur ett lands BNP har utvecklats i förhållande till andra länder.

Övergripande om PPP-teorin

Köpkraftspariteter har sina rötter och har utvecklats inom teorin för prisindex. De beräknas som vägt genomsnitt av priskvoter för samma varor och tjänster mellan alla par av länder som deltar i jämförelsen. Korgen av varor och tjänster väljs så att varje land ska hitta varor/tjänster inom varje kategori som är representativa för konsumtionen i landet. Svårigheterna är dock stora att upprätthålla nödvändig och tillräcklig kvalitet på data för att resultaten ska bli trovärdiga. Att hitta varor och tjänster som är jämförbara och representativa, inte minst inom tjänstesektorn, boende, investeringar och den offentliga sektorn kräver enorma resurser om det ska göras ordentligt och representera hela landets ekonomi.

Den enklaste formen av PPP är priskvoten mellan en vara i två länder och den kan användas för att förklara närmare principen med PPP-programmet:

Antag att en flaska vin kostar 1000 ISK på Island men 80 SEK i Sverige. Då blir köpkraftspariteten för vin, mellan Island och Sverige =12,50, vilket kan utläsas att för varje svensk krona vi spenderar på vin i Sverige behövs det 12,50 isländska kronor för att köpa samma kvantitet (och kvalitet) vin i Island. Med kvoten mellan köpkraftsparitet och växelkurs kan ett lands prisnivå i förhållande till annat uttryckas.

Valutakursen nu mellan SEK och ISK är = 9,6 ISK/SEK. Prisnivåskillnaderna mellan länderna erhålls genom att dividera med växelkurserna och vi får ett index (för vinflaskan) där Sverige är =100 men Island 130.

Inom PPP-programmet arbetar vi med att hitta varu/tjänstekorg som representerar alla delkomponenter av BNP, det görs bilaterala jämförelser av varje vara, för varje par av länder, som sedan aggregeras uppåt till dess vi i slutändan har relativpriser för den totala BNPn.

Turist-PPP.

Vad utgör turistens val av semesterort? Är det klimatet? Naturen? Nöjesutbudet? Delvis naturligtvis men även om socioekonomiska, demografiska och kulturella faktorer spelar stor roll så är de ekonomiska nog ändå de mest avgörande. Ett mått som syns då och då när man vill ge en jämförelse av länders relativpriser mellan länder, inte minst i turistsammanhang är hamburgern "Big Mac"-indexet. Det påstås av somliga kunna indikera länders prisnivå och därmed bli ett mått på ländernas köpkraftsparitet. Det är väl möjligt ifall priskvoter mellan länderna för alla andra varor är lika kvoterna för Big-Mac. Fördelen med Big-Mac är att där har vi en vara som är likadan för alla länder och försäljningen sker med samma koncept i alla länder (likadana förpackningar, samma grad av service etc). Problemet är att det finns inga belägg för att Big-Mac-priser skulle återspegla sambandet mellan prisnivåer mera allmänt.

Ett exempel på hur PPP-data kan användas är vid jämförelse av den prisnivå turister står fram för när de bestämmer sig för semesterort. Turister har ett utgiftsmönster som präglas av att stor del av utgifterna för de flesta går till logi och mat på restauranger och caféer. Genom att använda köpkraftspariteter för de baskategorier som är typiska för turistutgifterna och om man har uppgifter om hur turisternas utgifter fördelas på olika poster kan man jämföra turistprisnivån mellan länderna.

Det exempel som här presenteras är mycket förenklat och bygger på antaganden som troligen inte skulle hålla i verkligheten eftersom konsumtionsmönstret för olika länders turister kan variera. De används här ändå därför att syftet med denna presentation är att ge insyn i möjliga användningsområden för PPP, inte att presentera en undersökning av turistprisnivåer i Norden.

Antaganden/begränsningar:

Det antas att turister från de olika europeiska länderna betar sig lika oberoende av ursprungsland, dvs de har samma utgiftsmönster (de kan ha olika mycket pengar men fördelningen görs proportionellt lika). Vidare antas det att turister som kommer till de olika nordiska länderna har samma utgiftsmönster oavsett i vilket av länderna de befinner sig.

Det görs undersökningar av turisternas utgifter, ofta av statliga turistmyndigheter (i Sverige: Turistdelegationen, en statlig myndighet för strategier, statistik och samordning inom svensk turism, i Island: Ferdamalarad, Icelandic Tourist Board). I Sverige genomförde den svenska turistdelegationen en undersökning 1989 och en under år 2000 men resultaten från den senare undersökningen håller på att framställas och presenteras tidigast under hösten. I Island görs undersökningarna mer regelbundet.

Det är svårt att hitta jämförbar statistik, tillräckligt detaljerad, för att kunna använda i det här sammanhanget. De vägningstal som här används för turistutgifterna är baserade på vikter använda i HKPI för Island (i sin tur hämtade från undersökningar genomförda av Ferdamalarad (en. Icelandic tourist Board) om utländska turisternas utgifter på Island). I de

tillfällen som uppdelningen inte varit tillräckligt detaljerat har jag försökt uppskatta den med hjälp av KPI-data eller genom bedömning från branchfolk.

Vikter som används

<i>Vägningstal</i>	<i>Utgiftspost</i>
6,1%	Mat, dryck och tobak
2,3%	Kläder och skor
1,6%	Drivmedel m.m.
9,2%	Transporttjänster inrikes
7,7%	Kultur, nöjen m.m.
9,1%	Restaurangtjänster
5,6%	Barer, kaféer o dyl.
11,5%	Snabbmat o.dyl
36,6%	Hotelltjänster
9,5%	Logi, andra än hotell
0,8%	Andra varor och tjänster

De PPP-data som används är från 1998, vilka är de färskaste som är publicerade (1999 års resultat förväntas bli publicerade om några veckor). Jag har uppräknat dem med delindexar hämtade ur New Cronos databas för HKPI-data. Jag har använt årsgenomsnittet från 1998 och uppräknat dem till maj 2001.

Växelkurser använda har hämtats från Europeiska centralbankens och nationella centralbankers websidor. Det är genomsnittskursen för maj 2001 som använts.

En viktig del jag inte tagit hänsyn till i denna studie är resekostnaden till landet. Självfallet är den betydande och kan ändra den ekonomiska bilden avsevärt när det gäller att välja semesterland. Att jämföra priserna är däremot väldigt svårt. Ska man t.ex. ta hänsyn till resesträckans längd (och räkna ut pris per rest mil. Skulle bli fördelaktigt för Island). I den snårskog av priser och olika paketerbjudanden för alla typer av färdmedel som finns på marknaden låter sig dylik jämförelse inte göras på ett enkelt sätt.

Antagandet att utgiftsmönstret är det samma i de olika länderna är tvivelaktigt men används här ändå i brist på bättre datamaterial. Det faktum att de flesta som kommer till Island måste ta flyg kan påverka utgifterna på plats. Om man däremot kommer med bil finns det större möjligheter att ta med sig tält, mat, matlagingsutrustning vilket gör att semestern kan bli bra mycket billigare än i fall du äter på restauranger, bor på hotell m.m. Till Sverige kommer ca 55% av alla besökare med bil (eller husbil, bil+husvagn, hyrd bil) och troligen kan antas att liknande siffror gäller för de övriga skandinaviska länderna.

Syftet med resan kan även spela roll för utgiftsmönstret. En vanlig fritidresande har förmodligen andra utgifter än den som är på konferens- eller affärsresa eller den som är och hälsar på släkt och vänner. Enligt European Travel Monitor 1995 så har 67% av resor som europeer gör till andra länder semester som huvudsyfte, 20% har affärs- och konferenssyfte

och 13% har syfte att besöka familj och vänner. Däremot när det gäller resor till Island (på sommaren) så är nästan 100% som först och främst har semestersyfte.

Resultat

Turist PPP						
Hur mycket kostar det för invånare i EES-länderna att besöka de nordiska länderna jämfört med att semestra i hemlandet						
	Semesterort	Sverige	Finland	Norge	Danmark	Island
Besökarnation						
	Belgien	149	123	168	141	150
	Tyskland	125	104	142	119	126
	Grekland	160	132	181	151	161
	Spanien	141	116	159	133	142
	Frankrike	132	109	149	124	133
	Irland	128	106	145	121	130
	Italien	146	121	165	138	147
	Luxemburg	140	116	159	133	142
	Holland	120	99	136	114	121
	Österrike	138	114	156	131	139
	Portugal	207	171	234	196	209
	Storbritannien	97	80	110	92	98
	EU-15	124	102	140	117	125
	Sverige	...	83	113	95	101
	Finland	121	...	137	115	122
	Norge	89	73	...	84	89
	Danmark	106	87	119	...	107
	Island	99	82	112	94	...

I tabellen ovan jämförs prisnivån i respektive nordiskt land med prisnivån i hemlandet. För turister från Portugal är det väldigt dyrt att vistas i de nordiska länderna. Det enda landet som är dyrare än de nordiska länderna (förutom Norge) är Storbritannien. Engelsmän skulle alltså kunna leva billigare om de valde att resa till Norden än att semestra i hemlandet.

Av de nordiska länderna är det Finland som nu är billigast för turister. Om vi sätter prisnivån i Sverige som 100, blir Finland = 83, Danmark 95, Island=101 och Norge = 113. I Norge är det skyhöga restaurang- och barpriser samt inrikes transporter som drar upp prisnivån samtidigt som Norge har stark växelkurs. En anledning till att Island inte ligger högre i prisnivå är tidpunkten för jämförelsen, i maj 2001. Då hade kursen på den isländska kronan gentemot euron fallit med 3 procent från genomsnittskursen i mars.

Köpkraftspariteter skulle kunna användas mer än vad som görs idag för intressanta studier av prisnivåer. När det gäller turismen vore det intressant att med metoden som använts i det här exemplet men med bättre information om turisternas beteende beroende av ursprung, destinationsland och syfte med resan, göra en mer ingående jämförelse.

Referenser:

- Eurostat *Purchasing power parities and related economic indicators, results for 1998*, European Communities 2000.
- OECD *Purchasing power parities and real expenditure, 1996 results*, OECD 1999.
- Icelandic Tourist Board *Foreign visitor survey September 1999-August 2000*, Reykjavik 2000.
- Dwyer L., Forsyth P., Rao P *PPPs and the Price Competitiveness of International Tourist Destinations*, a working paper from joint World bank-OECD Seminar on Purchasing Power Parities, Washington D.C. Feb.2001.
- Bruksås N., Myran K., Svenneby L. *Prisnivå på matvarer i de nordiske land, Tyskland og EU 1994-2000*, Statistisk sentralbyrå, juni 2001. (Hänvisning från deras hemsida på www.ssb.no).
- SCB, programmet för priser *Hittills ingen priseffekt av Öresundsbron, Rapport från SCB:s prismätningar i Skåne*, Statistiska centralbyrån 2001-03-23. (Hänvisning från deras hemsida på www.scb.se).

Därutöver har jag haft stor nytta av uppgifter hämtade från olika hemsidor. Bland andra:

Eurostats databas, New Cronos, på www.eu.int (kräver lösenord)

Europeiska centralbankens web, på www.ecb.de samt andra centralbankers hemsidor.

Turistdelegationen: www.tourist.se

Föreningen Sverigeturisms nyhetsbrev, Först och främst, på www.sverigeturism.se/ff/index.htm